

льної справедливості, солідарності поколінь та соціального страхування. Це розширить можливості для підвищення добробуту людей похилого віку та зміцнення потенціалу економічного зростання. Створення ефективних механізмів функціонування системи пенсійного забезпечення є нагальною і досить важливою проблемою переходу України до етапу сталого зростання.

Література.

1. Гнибіденко І. Пенсійна реформа // Економіка України. – № 4. – 2007. – С. 4–12.
2. Гошовська В. Пенсіонери – конкуренти молодим? // Уряд. кур'єр. – 2001. – 21 берез. – С. 13.
3. Гура Марек. Пенсійна реформа: Виклик для України / За ред. Марчіна Свенціцькі, Інни Чапко, Анастасії Ермошенко. – К.: Аналітично-дорадчий центр Блакитної стрічки ПРООН, 2008. – 68 с.
4. Дашутін Г. Перебування на заслуженому відпочинку скоротиться // Уряд. кур'єр. – 2001. – 4 квіт. – С. 13.
5. Діденко Ю. Ю. Основні варіанти пенсійної реформи / Вісн. Харк. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. Екон. сер. – 2001. – № 530. – С. 27–30.
6. Діденко Ю. Ю. Соціально-економічні особливості системи пенсійного забезпечення в умовах перехідної економіки / – 08.01.01 – Економічна теорія Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. – Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «ХАІ». – Харків – 2003. – 200 с. – С. 93.
7. Замула Т. В. О пенсионном сборе. – Запорожье: Полиграф, 2004. – 71 с.
8. Лібанова Е. Виступ на засіданні круглого столу «Пенсійна реформа в Україні: цілі та напрями» / Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/Table/15042010/index.htm>.
9. Луговенко Н. В. Механізм державного управління запровадженням накопичувальної системи пенсійного забезпечення в Україні. – Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління. – Спеціальність 25.00.02 – механізми державного управління. – Харків – 2006. – 201 с.
10. Мельниченко О. А. Підвищення рівня та якості життя населення: механізми державного регулювання: Монограф. – Х.: Вид-во ХарПІДУ «Магістр», 2008. – 232 с.
11. Папієв М. М. Реформування пенсійної системи в Україні: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.09.01 [Електронний ресурс] / М. М. Папієв; НАН України. Ін-т демографії та соц. дослідж. – К., 2004. – 22 с.
12. Ріппа М. Б. Державне пенсійне забезпечення в Україні та шляхи його розвитку: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.08 [Електронний ресурс] / М. Б. Ріппа; Держ. вищ. навч. закл. «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». – К., 2007. – 19 с.
13. Стожок Л. Напрямки вдосконалення системи державного пенсійного страхування в Україні // Україна: аспекти праці. – № 1. – 2006. – С. 13–18.
14. Тенденції і перспективи європейської інтеграції України: державно-управлінські виміри: моногр. / В. Корженко, Н. Мельтюхова, Г. Одінцева та ін.; за заг. ред. В. Корженко, Н. Мельтюхової. – Х.: ХарПІДУ «Магістр», 2007. – 268 с.
15. Ткач В. О. Інституціональні перетворення пенсійної системи України в умовах трансформації світової економіки: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.05.01 [Електронний ресурс] / В. О. Ткач; Донець. нац. ун-т. – Донецьк, 2006. – 19 с.
16. Хорунжая Е. Пенсионная реформа и управление социальными изменениями // Вестник Московского. – № 4. – 2008. – С. 124–125.
17. Юрій С. Світові економічні кризи та їх сучасні модифікації // Вища школа. – 2008. – № 2. – С. 13–25.
18. Якимов А. І. Розвиток системи пенсійного забезпечення в Україні: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.01.01 [Електронний ресурс] / А. І. Якимов; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Л., 2005. – 20 с.
19. Яценко В. Безкоштовних пенсій не буває // Уряд. кур'єр. – 2001. – 4 квіт. – С. 13.

УДК 342.5

Валерій Дрешпак

РОЗВИТОК СЕМІОТИЧНИХ ЕЛЕМЕНТІВ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

У статті описано ключові фактори, що впливають на розвиток семіотичних елементів системи державного управління в сучасних умовах становлення інформаційного суспільства та глобалізації. Спрогнозовано можливі наслідки цих процесів для системи державного управління. Запропоновано шляхи подолання негативних тенденцій у системі державного управління, пов'язаних з досліджуваними процесами.

Ключові слова: система державного управління, семіотичні елементи, інформаційне суспільство, глобалізація, фактори розвитку.

постановка проблеми

Кожна національна система державного управління перебуває під впливом низки внутрішніх і зовнішніх факторів розвитку. За сучасних умов серед таких зовнішніх факторів ключову роль відіграють: глобалізація та її виклики, перехід сучасного суспільства на пост-індустріальну інформаційну стадію розвитку, його демократизація й емансипація людини, що мають відповідні соціальні, економічні, політичні та ціннісно-ментальні передумови й наслідки. При цьому найважливішою передумовою вважається становлення постіндустріальної інформаційно-комунікативної глобальної цивілізації [10, с. 6].

Цей фактор має чи не найбільший вплив на соціокультурні процеси, у тому числі й на розвиток семіотичних (знаково-символьних) елементів і систем. У глобальному інформаційному суспільстві змінюються темпи, способи, напрями творення і розвитку семіотичних форм, змінюється контекст їх інтерпретації, внаслідок чого більш інтенсивно проходять процеси як о-значення, так і о-смислення онтологічної реальності сучасного світу. Ламаються «старі» семіотичні за своєю сутністю системи – культурні, моральні, ідеологічні, розмиваються традиційні цінності, змінюються ціннісні орієнтації суспільства. Сутнісно зазнає змін і сама система відносин «суспільство – влада», що викликає появу нових форм репрезентації та легітимації влади, комунікацій, управління суспільними процесами. Глобалізоване інформаційне масове суспільство з характерними для нього явищами масової культури та домінування масових комунікацій не лише вносить суттєві корективи до сформованих раніше семіотичних систем, а й творить нові, більш придатні до нових вимог. Це обумовлює проблему невідповідності семіотичних елементів системи державного управління (знаків, емблем, символів, складних семіотичних форм – іміджів, ритуалів, міфів, ідеологій тощо), що сформувалися у попередні історичні періоди, та напрямів, способів і темпів їх трансформації та розвитку, новим викликам середовища, що динамічно змінюється, а, відповідно, й новим завданням, що постають перед сучасним державним управлінням.

аналіз останніх досліджень і публікацій

Питання трансформації системи державного управління за умов становлення інформаційного суспільства та глобалізації як особливо актуальне для сучасного етапу розвитку людства під різними кутами зору розглядає низка українських і зарубіжних науковців. У своєму дослідженні ми спиралися на результати наукових розвідок Р. Войтович, Е. Макаревич, К. Мея, Н. Нижник, Ю. Павленка, О. Соболя, М. Стрежневої, Ю.

© Дрешпак В.М., 2010.

Сурміна, С. Удовика, С. Чукут та інших, де розкрито сучасні тенденції та фактори перетворень у системі державного управління, нові характери і способи впливів держави на суспільні процеси тощо.

Водночас до проблем, пов'язаних з розвитком системи державного управління в цілому та її окремих елементів в умовах інформаційного суспільства та глобалізації, що вивчалися нашими попередниками, на жаль, не увійшли ті, що стосуються семіотичних аспектів державного управління. А саме вони, на наш погляд, є одними з тих, які грають провідну роль у розвитку та функціонуванні системи державного управління в умовах, що склалися в сучасному глобалізованому світі.

Мета статті – виявити та описати ключові фактори, що впливають на розвиток семіотичних елементів системи державного управління в сучасних умовах становлення інформаційного суспільства та глобалізації і спрогнозувати їх можливі наслідки для системи державного управління, а також запропонувати шляхи подолання негативних тенденцій, пов'язаних з виявленими процесами.

Вплив глобалізованого інформаційного суспільства на соціальні явища та процеси, серед яких і державне управління, неодмінно слід розглядати через призму можливих змін на соціокультурному рівні. І такі зміни часто мають досить кардинальний характер. Як зауважують Е. Макаревич та О. Карпуніна, постіндустріальний етап вводить масове суспільство на межу розмивання цінностей. Вибір цінностей диктується сваволею, збігом обставин, або диктатом більш сильного, агресивного. Духовне багатство минулого, напрацьоване поколіннями, втрачає сенс. Історія країн і народів з її трагічним досвідом зламуються, перетворюється у «мотлох», який топчуть нинішні покоління, зникаючи, висміюючи те, що було священним для предків. Але при цьому зводяться зі старого «мотлоху» нові конструкції, нові образи, кардинально змінюючи цінності та подобу минулого. Замість ідеології як сукупності поглядів, концептів, ідей виникають символи, слова-стимули. Управління такими символами – це частина культури масових комунікацій [5, с. 32–33]. Говорячи іншими словами, нові умови диктують не лише зміну семіотичних форм, що використовуються під час комунікацій, але й технології оперування ними.

Сучасна людина, її повсякденне життя стали більш залежними від засобів масової комунікації. За цих обставин індивід виявляє ознаки шкідливої залежності від думки «медійної більшості», а відносини суспільства та держави набувають ознак віртуальності, з'являється нова культура – культура «віртуальної реальності» [7, с. 8–9]. Система відносин «суспільство – влада» за таких умов змушена шукати нові форми управління суспільними процесами, часто такі, що видавалися абсолютно неприйнятними за попередніх умов. Так, у постмодерну добу для характеристики сучасних соціальних явищ (у тому числі й пов'язаних з системою державного управління) часто стали звертатися до таких понять як «суспільство спектаклю», «спектакулярна демократія» тощо. І в цьому контексті загалом полісемантичний концепт «спектаклю» варто розуміти як один з інструментів практики влади. На думку О. Соболя, суспільство, перетворене за допомогою найрізноманітніших семіотичних технологій, різних вербальних та аудіо-візуальних практик, дискурсивних технологій влади на «спектакль», стає могутнім інструментом глобального впливу на людську суб'єктивність (індивідуальну та колективну). Тенденція спектакляризації різних сфер людської життєдіяльності виявляє себе у таких реаліях: процеси розвитку індустрії знаків, дискурсивних технологій в сучасних технологічно надрозвинутих державах сприймаються як фундаментально важливі стратегічні завдання; ці держави виділяють гігантські кошти на вдосконалення індустрії виробництва соціокультурної реальності – виробництва, яке здійснюється за допомогою штучно створених знаків і семіотичних технологій; владні структури здійснюють дедалі витонченіші

практики маніпулювання чуттєвістю, мисленням, волею, поведінкою підлеглих їм громадян [8, с. 54–58].

Тенденція до створення та наслідування світових, у крайньому разі континентальних (наприклад, європейських) стандартів діяльності, поведінки, ціннісних настанов тощо також відбувається на характері сучасних семіотичних процесів у всіх сферах. До власне національних семіотичних елементів системи державного управління додаються (або ж поглинають чи замінюють їх) інокультурні. Проте за умов, що складаються, вони сприймаються як більш прийнятні з огляду на їх глобальність і зручність для використання в глобальних масштабах. Скажімо, прийнята спочатку в західно-християнській цивілізації семіотична форма «президент» як носій значення «глава держави» останнім часом досить швидко набула поширення у цілому світі.

Проте кожен із ключових факторів сучасного розвитку семіотичних елементів національних систем державного управління – глобалізація та формування інформаційного суспільства – мають свої особливості, що й зумовлюють ту чи іншу специфіку їх впливу.

Глобалізація, як будь-яке соціальне явище, може розглядатися під різними кутами зору, з різних дослідницьких позицій, у контексті різних теорій розвитку цілісної світової системи [13]. Оскільки тут ми намагаємося розглянути розвиток системи державного управління передусім з позицій соціокультурного підходу, то віддамо перевагу дефініції М. Уотерса, який визначає глобалізацію як соціальний процес, у ході якого стираються географічні кордони соціальних і культурних систем, і населення все більше усвідомлює зникнення цих кордонів [цит. за 3, с. 590]. На виразний семіотичний характер глобалізації вказує й С. Удовик, за визначенням якого, глобалізація – це становлення та гармонізація багатовимірних та багаторівневого світу, взаємопов'язаного в одних вимірах і гетерогенного в інших, причому перехід між вимірами здійснюється семіотичними методами [11, с. 367]. Акцентуючи на семіотичній складовій глобалізаційного процесу, цей автор підкреслює, що глобалізоване суспільство створює єдину систему семіотичних кодів за рахунок домінування певних семіотичних систем. Так, на лінгвістичному рівні ознакою глобалізації стало світове поширення англійської мови у політичній, діловій, культурній, масово-комунікативній сферах [11, с. 252–257].

Також слід брати до уваги, що у процесі глобалізації поняття й образи зазнають примітивізації через вихолощення їх багатого раніше змісту, стають елементами масової квазікультури, предметами кітчу. Тобто знаки/символи залишаються незмінними, а значення/сенси, які за їх допомогою транслюються, суттєво трансформуються. Це стосується і базових ідей-цінностей західного суспільства, таких, як свобода, демократія, права людини, які дискредитуються і девальвуються на очах засобами повсякденної політичної практики, і його образів-цінностей, інфляція яких визначається їх комерціалізованим рекламним використанням [12, с. 592–593].

Фактор глобалізації нерозривно пов'язаний з процесами становлення інформаційного (постіндустріального) суспільства, глобального за своєю суттю та більшою мірою орієнтованого на розвиток семіотичних просторів, ніж це було раніше. За одним з численних визначень, інформаційне суспільство – це нова якість масового суспільства, що виникає на основі управління символами, на основі реальної віртуальності, яка досягається, зокрема, і новими інформаційними технологіями – всесвітнім Інтернетом, всесвітнім телебаченням. Ця нова якість масового суспільства робить його глобальним [5, с. 34–35].

З розвитком інформаційного суспільства зростає важливість безпечності семіотичних процесів, до яких залучаються і державна влада, і суспільство. Адже виникнення інформаційних технологій, за допомогою яких можна управляти масами, минаючи територіальні кордони, серед іншого принципово змінило уявлення про можливості суспільно-політичних взаємодій. Символічна культурна гегемонія в

виділення невирішених раніше частин загальної проблеми

мета

виклад основного матеріалу

інформаційному суспільстві набуває сьогодні значення вирішальної ноосферної зброї: той, хто здатен утвердити цінності символічного капіталу культури в інформаційному просторі, володіє вирішальними перевагами в інформаційному полі, а, значить, і на політичній карті світу [1, с. 7, 20].

Однією з ознак поширення впливу глобалізації та інформаційного суспільства є стрімкий розвиток та проникнення засобів масової культури в різні суспільні сфери. Зокрема, опір, який владі чинять ті, хто не має політичної ваги, набуває у суспільстві двох форм: семіотичної та соціальної. Перша – це головним чином увага до значень, задоволень і соціальної індивідуальності, а друга спрямована на трансформацію соціоекономічної системи. Масова культура діє здебільшого в семіотичній царині. У цьому сенсі масова культура, за влучною метафорою Д. Сторі, є семіотичним полем битви, де точиться боротьба між силами поглинання та силами опору, між нав'язаною множиною значень, задоволень і соціальних індивідуальностей і тими значеннями, задоволеннями й соціальними індивідуальностями, що виникають унаслідок актів семіотичного опору – боротьби, в якій панівні сили гомогенності завжди зустрічають спротив з боку сил неоднорідності [9, с. 287]. Тотальне поширення масової культури не може не вплинути й на нові характеристики державно-управлінських відносин, виштовхуючи таким чином і їх на «семіотичне поле битви».

Розвиток інформаційного суспільства ставить на чергу денну й доволі дискусійне питання про роль держави за таких умов. Багато західних дослідників (Е. Дайсон, П. Еванс, Д. Койл, Ч. Ледбітер, Д. Телскот, Б. Франкель та інші) нині вважають, що нашим світом уже не керують уряди та їх міністерства і вплив держави на суспільні процеси дедалі зменшується. Глобалізовані мережі звільнилися від минулої системи державного врядування і зараз нав'язують власні правила гри. Та діяльність, яка раніше відбувалася лише в межах певної країни, сьогодні поширюється поза її межі. І навіть управління тією діяльністю може здійснюватися силами, що знаходяться далеко від місця, де вона відбувається. Разом з тим, на думку британського соціолога К. Мея, до остаточного зникнення держави як інституту ще далеко. Просто державні інституції мають стати відкритішими для громадян, тому що їх бюрократичні апарати, побудовані за ієрархічним принципом, вже не відповідатимуть інтересам нових поколінь. Інформаційна доба створює конкуренцію системі державного управління як у політичній, так і в економічній сферах, де раніше уряди мали (хоча подекуди й відносно) незалежність. Разом з тим держава все ще відіграє провідну роль у створенні правової основи інформаційних відносин, зокрема держава є гарантом інтелектуальної власності і в цьому у неї немає конкурентів [6, с. 19–20, 148, 157–158, 160, 163].

За умов глобалізації та становлення інформаційного суспільства важливим постає фактор напряму та сутнісного характеру змін в соціокультурному середовищі певної системи державного управління. Саме ці зміни здатні справити безпосередній вплив на розвиток семіотичних елементів даної системи.

Аналіз цього питання актуалізується, зокрема, тим, що семіотичний потенціал певної системи державного управління, що формується в сучасних умовах глобалізованого інформаційного суспільства, здатен впливати на розстановку сил у цьому новому світі. Як зауважує І. Василенко, усі світові імперії зникали з політичної карти світу, вичерпавши свій символічний капітал, – втративши ідею культурної (ідеологічної) вищості [1, с. 6]. Іншими словами – розпад імперій збігався з розпадом і трансформацією семіотичних систем, через які забезпечували свою легітимність і які використовували для здійснення управління суспільними справами ці держави, коли не лише реальна, а й семіотична складова певної державно-управлінської системи втрачала свій вплив на суспільні процеси в межах окремого державного утворення.

Семіотичні елементи системи державного управління серед іншого є засобом здійснення інформаційного обміну цієї системи з її зовнішнім середовищем. У цьому контексті має йти мова про створення чи добір (або ж відбір з наявного арсеналу) таких семіотичних елементів, які б за нових умов адекватно репрезентували з одного боку – систему державного управління, а з іншого – зовнішні щодо неї явища та процеси. При цьому відбуваються специфічні процеси взаємного протягування, занурення та впливу двох культур – власне притаманної державному управлінню як інституту та тієї, що властива даному середовищу. Сутнісно цей вплив можна уявити як прагнення кожної з цих культур упорядкувати, організувати іншу на засадах власних традиційних семіотичних конструктів («мов»). Ю. Лотман, описуючи цей процес зауважував, що зовнішній світ, на який культура дивиться як на хаос, насправді теж організований. Його організація здійснюється за правилами якоїсь невідомої цій культурі мови. У момент, коли тексти цієї зовнішньої мови виявляються втягнутими до простору культури, відбувається вибух. З цієї точки зору вибух можна витлумачити як момент зіткнення чужих одна одній мов: тієї, яка засвоює, та тієї, яка засвоюється [4, с. 117–118].

Щось подібне до описаного Ю. Лотманом вибуху відбувалося, наприклад, під час формування систем державного управління держав, що утворилися на пострадянському просторі. З одного боку, ця система, її соціальні елементи (державно-управлінський апарат) залишалася ще в середовищі радянської культури, проте не могла не увібрати елементів тих нових знакових систем, які породжувало суспільство, що інтенсивно змінювалося. Саме на 1991–1992 роки припадає потужний вибух, що обумовив необхідність формування нової «апаратної культури», ґрунтованої на семіотичних елементах, запозичених з актуальної на той час «мови» процесів демократизації, суверенізації, національного відродження тощо.

На склад семіотичних елементів впливає й те, що культура як складне ціле утворена з пластів різної швидкості розвитку. За Ю. Лоцманом, вибухи в одних пластах можуть поєднуватися з поступовим розвитком в інших. Проте це не виключає взаємодії цих пластів. Наприклад, динаміка процесів у сфері мови та політики, моралі та моди демонструє різні швидкості цих процесів. І хоча більш швидкі процеси можуть справляти прискорюючий вплив на більш повільні, а ці останні можуть присвоювати собі самоназви більш швидких і прискорювати цим свій розвиток, динаміка їх не синхронна [4, с. 21]. Таким чином, динамічний розвиток культури супроводжується тим, що зовнішній та внутрішній процеси постійно міняються місцями [4, с. 119].

Перспективи культурної еволюції сучасного глобального суспільства пов'язані з трансформацією (за визначенням Ю. Лотмана) бінарних культурних систем у тернарні. Однією з рис, що різнять їх між собою, є те, що бінарні системи культури ставлять між «старим» і «новим» момент повного знищення, а тернарні більш пластичні, толерантні. Тобто, на відміну від бінарних систем, тернарна система, по-перше, намагається підлаштувати ідеал до реальності, по-друге, прагне зберегти певні цінності попереднього періоду. Це, зокрема, пов'язано з тим, що основні культурні цінності (ідеологічні, політичні, економічні, релігійні та ін.) у межах тернарних структур розташовуються не на двополосному ціннісному полі як у бінарних культурах, а передбачають існування так званої нейтральної аксіологічної зони. Таким чином, не інтереси та переваги влади, а відповідний інституційний порядок є важливішим стимулом розвитку й еволюції «тернарного суспільства». Це загальна історична тенденція тернарної культури, резюмуючою фазою якої є сучасне громадянське (правове) суспільство [2].

Впливи описаних вище процесів на розвиток семіотичних елементів системи державного управління можуть бути розкриті, зокрема, також через виокремлення типів змін, що відбуваються внаслідок взаємодії культур. Польський

дослідник А. Нобіс, досліджуючи низку процесів взаємодії культур, розглядає такі результати комплексного явища акультурації, що являє собою процес засвоєння певною культурою елементів інших культур: синтез, адаптація, інкорпорація, конфлікт, асиміляція. Синтез являє собою появу нової культури у результаті поєднання складників інших культур (прикладом можуть слугувати різні колоніальні культури). Адаптація являє собою ситуацію, коли одна з культур не стає частиною іншої, проте розвивається на її периферії. Інкорпорація є процесом трансформації певної культури в субкультуру іншої (іноді до інкорпорації приводить процес адаптації). Конфлікт є наслідком повного несприйняття поглядів, норм, притаманних іншим культурам (прикладом такого результату стала ісламська революція 1979 р. в Ірані як реакція на спробу насадити суспільству європейські погляди). Асиміляція є зміною самобутності та самоідентифікації суспільства в результаті акультурації [14, с. 40–43]. Інтенсифікація в сучасних умовах взаємодії системи державного управління та її середовища як окремих культур, що здатні змінюватися різними темпами та по різному, впливають одна на одну, а також різних національних культур між собою, здатна породжувати в семіотичному просторі державного управління нові семіотичні елементи та їх зв'язки між собою й означуваними (онтологічними) елементами, нові значення та смисли, а також їх інтерпретації.

Таким чином, глобалізаційні процеси та формування інформаційного суспільства впливають на зміну самого об'єкта державного управління (суспільства, суспільних відносин); ролі та місця держави в суспільному житті, а відповідно – й системи державного управління; системи відносин між суспільством і державою. Змінюється також соціокультурний простір як середовище численних семіотичних процесів, а також семіотичні системи та власне семіотичні процеси.

До того ж динаміка змін у семіотичному просторі державного управління значно вища, ніж динаміка змін означуваної (онтологічної) реальності. Таким чином сучасні умови інформаційного суспільства та глобалізації загострюють небезпечні наслідки явища, яке ми називаємо семіотико-онтологічним розривом у системі державного управління. Воно полягає в тому, що внаслідок комплексного управлінського впливу створюються семіотичні форми, які є носіями значень/сміслів, притаманних системі державного управління, проте таких, що не відображають адекватно онтологічну реальність. Аудиторія повністю переноситься до семіотичної реальності, де домінують відповідні принципи та методи державного управління.

Передумовами семіотико-онтологічного розриву є розвиток технологій семіотичного (віртуального) управління, коли темпи віртуалізації призводять до домінування віртуальних компонентів над реальними. Унаслідок семіотико-онтологічного розриву в системі державного управління відбувається «симулякризація» самого процесу державного управління, що має свої як позитивні, так і негативні наслідки. З одного боку, така система максимально відповідає новим умовам функціонування об'єкта управління, з іншого – онтологічні процеси проходять ніби у паралельному вимірі й позбавлені державно-управлінського впливу.

Для прогнозування і попередження деструктивних явищ у системі державного управління, що відбуваються чи можуть відбутися внаслідок описаного вище семіотико-онтологічного розриву, необхідно обов'язково брати до уваги та оцінювати співвідношення віртуальних і реальних складових в управлінні тими чи іншими суспільними процесами. Також важливим є врахування розкритих вище факторів, пов'язаних з інтенсифікацією розвитку інформаційно-комунікативних технологій і процесами глобалізації, що здатні бути каталізатором такого розриву.

Розвиток семіотичних елементів системи державного управління в умовах становлення інформаційного суспільства та глобалізації відбувається з огляду на такі ключові фактори. Домінування в сучасному світі соціокультурних

настанов західної цивілізації обумовлює проникнення семіотичних елементів, а також кодів, значень і смислів (у тому числі тих, що стосуються системи державного управління), властивих культурі Заходу, до інших соціокультурних систем. Розвиток інформаційних технологій спонукає систему державного управління та суспільство до модифікації «знакового оснащення» державно-управлінських комунікацій, пристосування їх до нових технологічних умов. Поширення масової культури диктує необхідність вироблення нових соціокультурних кодів для упровадження більш простих для розуміння семіотичних форм, що транслюють значення і смисли, притаманні системі державного управління. За таких умов загрозованих масштабів набуває явище семіотико-онтологічного розриву в державному управлінні, що може викликати деструктивні процеси. Залежно від інтенсивності соціокультурних і технологічних змін у різних суспільствах різні держави мають формувати власний набір інструментів для управління семіотичними процесами в системі державного управління з метою збереження цілісності та забезпечення її найбільш ефективного функціонування в таких умовах.

Напрями подальших досліджень. Досліджувана тема може мати продовження у напрямі виявлення та прогнозування напрямів розвитку семіотичних елементів конкретних національних систем державного управління внаслідок взаємодії культур в умовах становлення інформаційного суспільства та глобалізації. Також важливим є виявлення ступеня обумовленості за певних умов впливу семіотичних процесів, що відбуваються в системі державного управління та її соціокультурному середовищі, на ефективність державного управління.

Література.

1. Василенко І. А. Образ России в виртуальном диалоге культур / І. А. Василенко // Вестник Моск. ун-та : сер. 12. Политические науки. – 2008. – № 3. – С. 3–20.
2. Верховин В. І. Социологическая и культурологическая интерпретация двух цивилизационных систем в работах Ю. Лотмана / В. І. Верховин, А. А. Ионов // Вестник Моск. ун-та : сер. 18 Социология и политология. – 2009. – № 3. – С. 125–142.
3. Иноземцев В. Расколота цивилизация / В. Иноземцев. – М. : Академия-Наука, 1999. – 724 с.
4. Лотман Ю. М. Семиосфера : Культура и взрыв. Внутри мыслящих миров. Статьи. Исследования. Заметки / Ю. М. Лотман. – СПб : Искусство – СПб, 2004. – 704 с.
5. Макаревич Э. Ф. Культура массовых коммуникаций / Э. Ф. Макаревич, О. И. Карпухина // Социально-гуманитарные знания. – 2008. – № 6. – С. 18–41.
6. Мей К. Информационное общество. Скептический взгляд / Кристофер Мей; пер. з англ. Мар'яна Войцицька. – К. : К.І.С., 2004. – XVI с., 220 с.
7. Сапожникова А. Информационно-психологическая безопасность России: состояние и тенденции / Анна Сапожникова // Власть. – 2008. – № 2. – С. 8–14.
8. Соболев О. Феномен спектакляризации: современные осмысления / Ольга Соболев // Філософська думка. – 2004. – № 2. – С. 53–80.
9. Сторі Д. Теорія культури та масова культура. Вступний курс / Джон Сторі; пер. з англ. Сергій Савченко. – б. м. : Акта, 2005. – 360 с.
10. Сурмін Ю. Тенденції розвитку державного управління / Ю. Сурмін // Вісник НАДУ. – 2007. – № 2. С. 5–14.
11. Удовик С. Л. Глобализация: семиотические подходы / С. Л. Удовик. – М. : Рефл-бук; К. : Ваклер, 2002. – 480 с.
12. Цивилизационные модели современности и их исторические корни / Ю. Н. Пахомов, С. Б. Крымский, Ю. В. Павленко и др.; под ред. Ю. Н. Пахомова. – К. : Наук. Думка, 2002. – 632 с.
13. Шкурат І. Глобальне суспільство: основні теорії розвитку / Іван Шкурат // Вісник НАДУ. – 2005. – № 1. – С. 103–114.
14. Nobis A. Zmiana kulturova: miedzy historia i ewolucia / Adam Nobis. – Wroclaw: Uniwersytet Wroclawski, 2006. – 259 s.